

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΛΑ

40. Τα αυγά του ΠΑΣΧΑ

Η εορτάσιμη ατμόσφαιρα της Αναστάσεως του Χριστού φέρνει το μήνυμα παντού με τον χαρμόσυνο ήχο να στέλνουν παντού οι καμπάνες του Πάσχα: «Χριστός Ανέστη!». Και μαζί με το χαρμόσυνο αυτό μήνυμα τσουγκρίζουμε και τα κόκκινα αυγά, σύμβολα της αγάπης και της Αναστάσεως του Χριστού που ξεπήδησε η ζωή μέσα από τον παγερό Τάφο.

Το έθιμο της κυριαρχίας των αυγών κατά την ημέρα του Πάσχα είναι ένα πανάρχαιο έθιμο όσον και ο ανθρώπινος πολιτισμός. Τα αυγά είναι σύμβολα της δύναμews, της πνευματικής ακμής και της εφορίας που χρησιμοποιούνταν κατά τις εορτές της ανοίξεως υπό των αρχαίων Ελλήνων, των Αιγυπτίων, των Περσών και των Ρωμαίων, πριν ακόμη διαδοθεί και επικρατήσει ο Χριστιανισμός.

Το παλαιό αυτό έθιμο των προχριστιανικών χρόνων διατηρήθηκε και από τους πρώτους Χριστιανούς, οι οποίοι αντικατέστησαν τις ειδωλολατρικές εορτές της ανοίξεως με τον εορτασμό της Αναστάσεως του Χριστού. Τα αυγά συμβολίζουν τη γονιμότητα και την έναρξη του κύκλου της ζωής. Το κόκκινο χρώμα συμβολίζει το Αίμα του Χριστού. Οι χριστιανικές εκδοχές, όμως, για την έναρξη του εθίμου είναι πολλές και διαφορετικές. Από αυτές θα αναφέρομε μερικές: Μια παράδοση αναφέρει ότι μετά την Ανάσταση του Χριστού οι μαθητές Του έτρεξαν χαρούμενοι να αναγγείλουν ότι ο Κύριός τους αναστήθηκε. Συναντώντας μια Ιουδαία, που κρατούσε ένα πανέρι αυγά στο κεφάλι, της φώναξαν: «Χριστός Ανέστη!». Κι εκείνη απάντησε: «Λέτε ψέματα. Αν λέτε αλήθεια πως ο Χριστός αναστήθηκε, τότε αυτά τα αυγά θα γίνουν κόκκινα!». Και το θαύμα έγινε την ίδια στιγμή: Τα αυγά κοκκίνησαν!

Σύμφωνα με άλλη παράδοση ο Ρωμαίος αυτοκράτορας άκουσε για την Ανάσταση του Ιησού και αντέδρασε γελώντας, θεωρώντας εντελώς απίθανο το γεγονός, τόσο «όσο και το να βαφτούν κόκκινα τα αυγά». Τότε, η Μαρία Μαγδαληνή ανακοίνωσε στον Τιβέριο Καίσαρα την Ανάσταση του Χριστού κι εκείνος, κοιτώντας ένα καλάθι με αυγά που ήταν δίπλα του, είπε «αν αυτό είναι αλήθεια, τότε τα αυγά που είναι άσπρα να γίνουν κόκκινα». Κι έτσι ακριβώς έγινε.

Σήμερα Κάθε Μ. Πέμπτη οι νοικοκυρές βάφουν τα αυγά κόκκινα, ως αναπόσπαστο μέρος της πασχαλινής παράδοσης. Τα τελευταία χρόνια, βέβαια, το κόκκινο χρώμα έχει δώσει χώρο και σε άλλα χρώματα ή σχέδια. Θυμάμαι στο χωριό μας ότι πριν βάψουμε τα αυγά τοποθετούσαμε πάνω σ' αυτά ένα φύλλο από κάποιο φυτό συνήθως από αρμπαρόριζα, μαιντανό ή

σέλινο τα τυλίγαμε μ' ένα τούλι, τα βάφαμε και αποτυπωνότανε πάνω σ' αυτά το σχέδιο του φύλλου του φυτού, αργότερα τα αντικαταστήσαμε με διάφορα σχέδια αυτοκόλλητα από χαλκομανίες, με αναστάσιμες παραστάσεις. Τα μεταγενέστερα χρόνια μιμούμενοι τους κατακτητές Ιταλούς βάφαμε τα αυγά και με άλλα χρώματα. Το επικρατέστερο, όμως, πασχαλινό χρώμα είναι διαχρονικά το κόκκινο.

Ενα από τα πιο διαδεδομένα έθιμα του Πάσχα και ίσως το κοινό έθιμο όλων των Ελλήνων είναι το τσούγκρισμα των κόκκινων αυγών. Τι συμβολίζει όμως αυτό το έθιμο; Τα αυγά συμβολίζουν τον κλειστό τάφο του Χριστού, που όμως μέσα τους κρύβουν «Ζωή», ενώ το καθιερωμένο τσούγκρισμα συμβολίζει την Ανάσταση. Το έθιμο αυτό, όπως όλα δείχνουν, ξεκίνησε ως παιχνίδι στη Βόρεια Αγγλία. Ο κάτοχος του πιο γερού αυγού, που κατάφερε να «συντρίψει» τους αντιπάλους του, ήταν ο νικητής. Άλλη εκδοχή έχει ρίζες στο Βυζάντιο. Όπως το μικρό κλωσόπουλο σπάει το κέλυφος του αυγού του κι έρχεται στη ζωή, βλέποντας το φως, έτσι αντίστοιχα, σπάζοντας το αυγό, κομματιάζεται ο θάνατος κι έρχεται το φως και η ζωή.

Πολλοί κρατούν και δεν τσουγκρίζουν το πρώτο αυγό που βάφεται, γιατί ανήκει στην Παναγία και δεν πρέπει να πειραχτεί. Κάποιοι το φυλάνε όλο τον χρόνο στο εικονοστάσι τους, μέχρι την επόμενη Μ. Πέμπτη. Τότε το φυτεύουν στα χωράφια τους ή το κρεμούν στις μάντρες των ζώων, για να είναι γόνιμα.

Ακόμη στα χωριά μας υπάρχει το έθιμο να φτιάχνουν τσουρέκια μικρά ή μεγάλα με το χαρακτηριστικό σχήμα που θυμίζει πλεξούδα και συμβολίζει απομάκρυνση των κακών. Επιπλέον, τα τσουρέκια αλλά και το λαμπρόψωμο και οι λαμπροκουλούρες που φτιάχνονται σε διάφορα μέρη της χώρας μας συμβολίζουν την Ανάσταση, μιας και το αλεύρι «ζωντανεύει» και μεταμορφώνεται σε ψωμί.

Το έθιμο, επίσης, του σουβλιστού αρνιού προέρχεται από τις παραδόσεις των Εβραίων, οι οποίοι μάλιστα έβαφαν και την είσοδο των σπιτιών τους με το αίμα του θυσιαζόμενου αρνιού, κατ' αναπαράσταση της νύχτας της εξόδου από την Αίγυπτο. Το θυσιαζόμενο αρνί λοιπόν γίνεται οβελίας (ψήνεται δηλαδή στη σούβλα), συμβολίζοντας τον «αμνό» του Θεού που θυσιάστηκε για την ανθρωπότητα. Πλέον βέβαια, κάθε περιοχή έχει τις δικές τις πασχαλινές παραδόσεις που περιλαμβάνουν και άλλους τρόπους ψησίματος των κρεάτινων εδεσμάτων, όπως το κλέφτικο, το γεμιστό αρνί και η γάστρα.

Η Μεγάλη Παρασκευή είναι μέρα αυστηρής νηστείας και από το τραπέζι μας απουσιάζουν τόσο το κρέας, τα γαλακτοκομικά και το ψάρι όσο και το ελαιόλαδο. Αυτό που δεν παραλείπουμε είναι το ξύδι, ως ένδειξη πίστης στο Χριστό που πάνω στο σταυρό ήπια ξύδι. Προστίθεται σε πατατοσαλάτες, σε φακές μαγειρεμένες χωρίς ελαιόλαδο, αλλά και σε πράσινες σαλάτες.